

Analiza porównawcza instytucji rynku pracy w wybranych krajach członkowskich strefy euro

Joanna Tyrowicz

Wydział Nauk Ekonomicznych UW
Instytut Ekonomiczny NBP

Raport dla Biura ds Integracji ze Strefa Euro
26 sierpnia 2008

1 Koncepcja raportu

Plan prezentacji

- 1 Koncepcja raportu
- 2 Wnioski z literatury teoretycznej

- 1 Koncepcja raportu
- 2 Wnioski z literatury teoretycznej
- 3 Wnioski empiryczne
 - Badania przekrojowe
 - Elastyczność rynku pracy
 - Bezrobocie i podaż pracy
 - Po co komu elastyczność

- 1 Koncepcja raportu
- 2 Wnioski z literatury teoretycznej
- 3 Wnioski empiryczne
 - Badania przekrojowe
 - Elastyczność rynku pracy
 - Bezrobocie i podaż pracy
 - Po co komu elastyczność
- 4 Wnioski

Koncepcja raportu

- Analiza porównawcza
 - Koncepcje teoretyczne
 - Badania empiryczne
 - Porównanie ewolucji w różnych krajach członkowskich UE
- **Kontekst:** integracja monetarna (EMU)
- Cel ⇒ implikacje dla polityki gospodarczej ... na którą NBP nie ma najmniejszego wpływu

1 Podejście klasyczne:

- OCA: Rynki pracy naczelnym kanałem dostosowań w momencie utraty niezależności polityki monetarnej \Rightarrow im bardziej elastyczne, tym bardziej optymalny obszar (bo dostosowania szybsze, więc ich koszty niższe)
- Elastyczność w ogóle preferowana (także ze względu na skuteczność instrumentów polityki monetarnej)

\Rightarrow Co jeśli te elastyczności będą różne?

2 Skuteczność polityki monetarnej:

- Rola związków zawodowych i standardów negocjowania płac.
- Wpływ uporczywości bezrobocia (unemployment persistence)

\Rightarrow Nadmierne żądania i krótkowzroczność szkodzi

3 Integracja rynku produktów i rynków czynników produkcji:

- Klasyczna substytucyjność i komplementarność tych dwóch procesów.
- Efekty zewnętrzne integracji handlowej

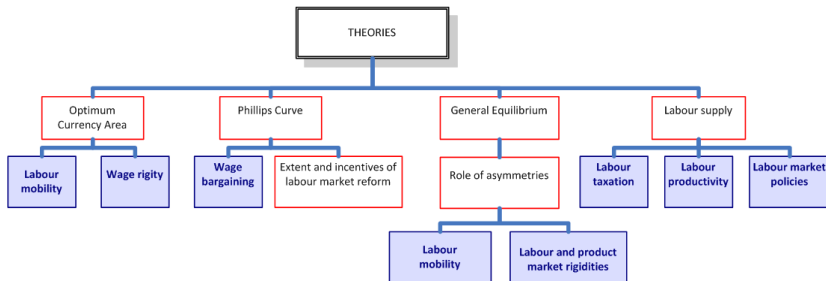
\Rightarrow Pozytywne skutki doskonałej konkurencji na rynku produktów

Dlaczego w ogóle mówiono o rynkach pracy w kontekście EMU

Margaret Thatcher i argument TINA

- Przystąpienie do obszaru walutowego zobowiązaniem do konsekwentnego uelastyczniania rynków, bo inna strategia "samobójcza" (There Is No Alternative)
- Problem z koncepcją neutralności pieniądza
- Problem z kierunkiem przyczynowości (stabilność już stworzonego obszaru)

Klasy modeli teoretycznych

Obszary

- Bezrobocie (płace) równowagi
- Stabilność makroekonomiczna (inflacja, produkcja)
- Produktywność i podaż pracy

Problemy z literaturą

- Większość literatury nie patrzy na UE jako organizm
 - (i) sprawny,
 - (ii) wyznaczający jakieś cele
 - (iii) być może nawet je osiągający⇒ sporo zmieniło się w układzie instytucjonalnym od 2001 roku
- Duża część prac koncepcyjnych powstała *przed* EMU, więc to trochę *gdybologia*
⇒ sporo późniejszej literatury za cel naczelny stawia sobie heterodoksje
- Rekomendacje wynikające z literatury są dość dalekie od ortodoksji...

Wskazania badań empirycznych

- Mobilność pracy niska i nie może być kanałem

Wskazania badań empirycznych

- Mobilność pracy niska i nie może być kanałem
- Produktywność przestaje być ujemnie powiązana z podażą od lat 90-tych

Wskazania badań empirycznych

- Mobilność pracy niska i nie może być kanałem
- Produktywność przestaje być ujemnie powiązana z podażą od lat 90-tych
- Modele mikrosymulacyjne i na danych indywidualnych w zasadzie utrzymują rolę stymulacyjną systemów podatkowych, ale bardziej po stronie pracodawców niż pracowników

Wskazania badań empirycznych

- Mobilność pracy niska i nie może być kanałem
- Produktywność przestaje być ujemnie powiązana z podażą od lat 90-tych
- Modele mikrosymulacyjne i na danych indywidualnych w zasadzie utrzymują rolę stymulacyjną systemów podatkowych, ale bardziej po stronie pracodawców niż pracowników
- Elastyczność płacowa wydaje się bardziej podążać za produktywnością niż za cenami, co sugerowałoby większą sprawność rynków pracy **ale**: EMU nie zwiększyło wage restraint

Wskazania badań empirycznych

- Mobilność pracy niska i nie może być kanałem
- Produktywność przestaje być ujemnie powiązana z podażą od lat 90-tych
- Modele mikrosymulacyjne i na danych indywidualnych w zasadzie utrzymują rolę stymulacyjną systemów podatkowych, ale bardziej po stronie pracodawców niż pracowników
- Elastyczność płacowa wydaje się bardziej podążać za produktywnością niż za cenami, co sugerowałoby większą sprawność rynków pracy **ale**: EMU nie zwiększyło wagi restraint
- Nie umiemy udowodnić, że uelastycznienie rynków pracy prowadzi do poprawy (np. obniżenia NAIRU)

Wskazania badań empirycznych

- Mobilność pracy niska i nie może być kanałem
- Produktywność przestaje być ujemnie powiązana z podażą od lat 90-tych
- Modele mikrosymulacyjne i na danych indywidualnych w zasadzie utrzymują rolę stymulacyjną systemów podatkowych, ale bardziej po stronie pracodawców niż pracowników
- Elastyczność płacowa wydaje się bardziej podążać za produktywnością niż za cenami, co sugerowałoby większą sprawność rynków pracy **ale**: EMU nie zwiększyło wage restraint
- Nie umiemy udowodnić, że uelastycznienie rynków pracy prowadzi do poprawy (np. obniżenia NAIRU)
- Rola związków zawodowych jest (i) nieokreślona, (ii) malejąca w krajach CEE

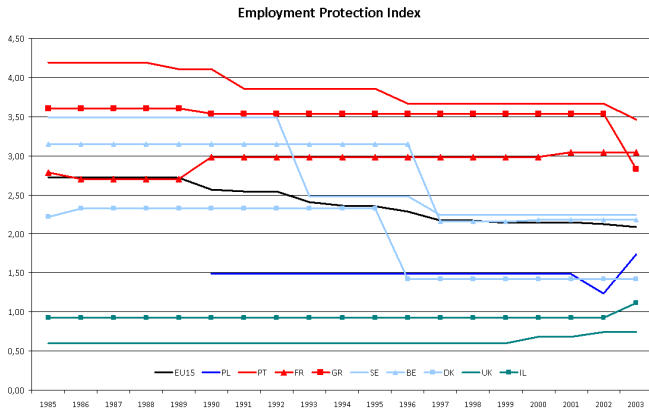
Wskazania badań empirycznych

- Mobilność pracy niska i nie może być kanałem
- Produktywność przestaje być ujemnie powiązana z podażą od lat 90-tych
- Modele mikrosymulacyjne i na danych indywidualnych w zasadzie utrzymują rolę stymulacyjną systemów podatkowych, ale bardziej po stronie pracodawców niż pracowników
- Elastyczność płacowa wydaje się bardziej podążać za produktywnością niż za cenami, co sugerowałoby większą sprawność rynków pracy **ale**: EMU nie zwiększyło wage restraint
- Nie umiemy udowodnić, że uelastycznienie rynków pracy prowadzi do poprawy (np. obniżenia NAIRU)
- Rola związków zawodowych jest (i) nieokreślona, (ii) malejąca w krajach CEE
- Hipoteza substytucyjności i komplementarności integracji na rynku produktów i czynników produkcji (pracy) pozostaje wciąż jeszcze czasem prawdziwa, a czasem nie.

Wskazania badań empirycznych

- Mobilność pracy niska i nie może być kanałem
- Produktywność przestaje być ujemnie powiązana z podażą od lat 90-tych
- Modele mikrosymulacyjne i na danych indywidualnych w zasadzie utrzymują rolę stymulacyjną systemów podatkowych, ale bardziej po stronie pracodawców niż pracowników
- Elastyczność płacowa wydaje się bardziej podążać za produktywnością niż za cenami, co sugerowałoby większą sprawność rynków pracy **ale**: EMU nie zwiększyło wage restraint
- Nie umiemy udowodnić, że uelastycznienie rynków pracy prowadzi do poprawy (np. obniżenia NAIRU)
- Rola związków zawodowych jest (i) nieokreślona, (ii) malejąca w krajach CEE
- Hipoteza substytucyjności i komplementarności integracji na rynku produktów i czynników produkcji (pracy) pozostaje wciąż jeszcze czasem prawdziwa, a czasem nie.
- Aktywne polityki rynku pracy działają ... kiedy są dobrze robione.

Ochrona pracy

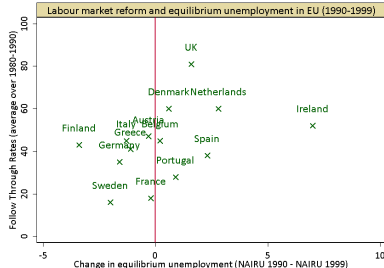
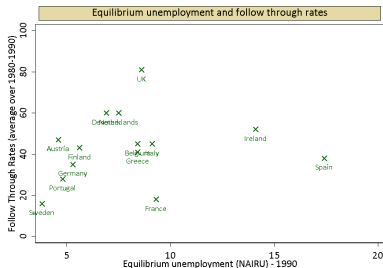

Kejsy:

Szwecja, Belgia, Dania \leftrightarrow Polska

Pytanie: znaczenie ma poziom, czy kierunek zmian?

Reforma rynku pracy a NAIRU

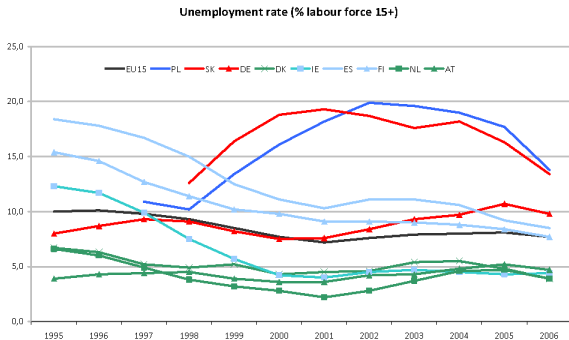
Kejsy:

Włochy ⇔ Finlandia

Hiszpania, Portugalia ⇔ UK

Problem: hipoteza kontrfaktyczna

Bezrobocie

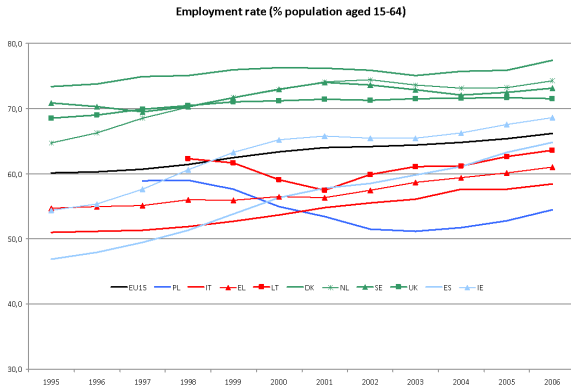
Kejsy:

Słowacja

Hiszpania ⇔ Irlandia i Finlandia (employment fund)

Najważniejsze: dla polityki monetarnej może i bezrobocie, ale to konwencja ⇨ dla gospodarki podaż pracy

Podaż pracy

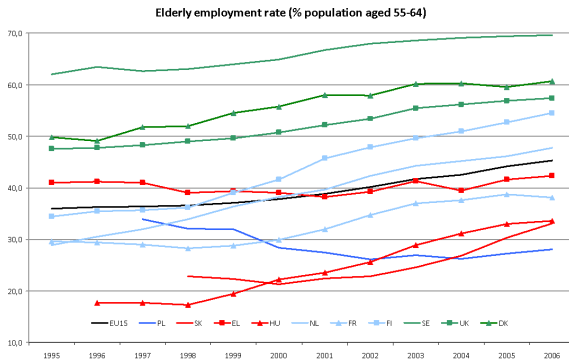
Kejsy:

Dania, Holandia, Szwecja, UK...

Grecja i Włochy ⇔ Irlandia i Hiszpania

Zagrożenie dla UE: wiek wyjścia z rynku pracy

Podaż pracy - starsi

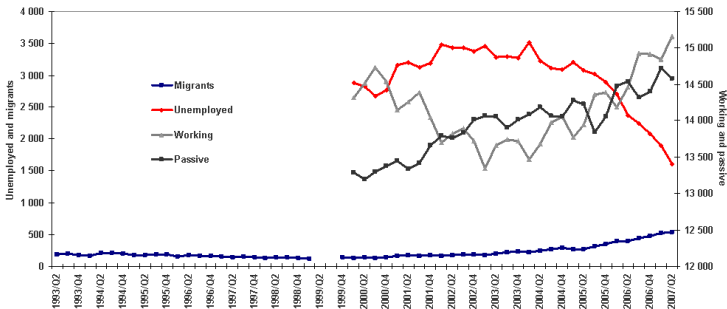
Kejsy:

Szwecja, Dania, UK... Holandia goni

Grecja ⇔ Finlandia

Sytuacja Polski: trend mocno negatywny

Podaż pracy - Polska

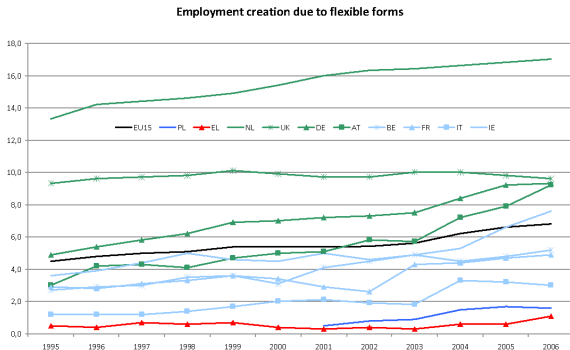
Skala bierności w Polsce:

Wyjście z bezrobocia poprzez dezaktywizację

Przypadek Polski Wschodniej

Skala migracji a skala bezrobocia

Kreacja zatrudnienia poprzez elastyczność

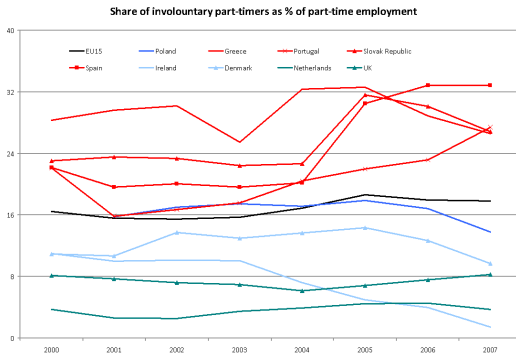
Kejsy:

Holandia, UK, Dania i Irlandia ⇔ Grecja

Nawet Niemcy ...

Polska instrumenty niedostosowane do potrzeb

Czy elastyczność robi źle?

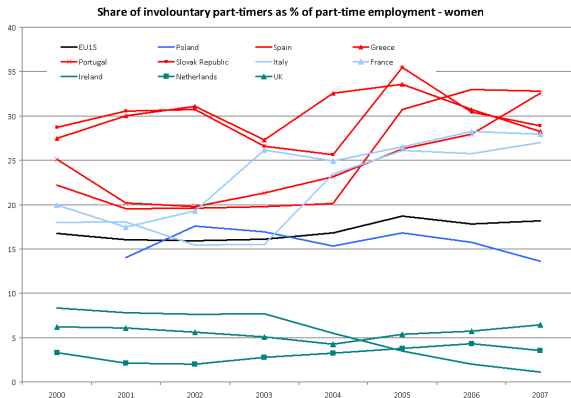
Kejsy:

Holandia, UK \Leftrightarrow Grecja, Portugalia, Słowacja, Hiszpania

Tylko w Irlandii maleje

Polska: zagrożenia związane z "segmentacją" (przykład Włoch i Francji)

Czy elastyczność robi źle?

Wstępne wnioski

- Może to nie elastyczność *per se* ale w relacji do pozostałych ...

Wstępne wnioski

- Może to nie elastyczność *per se* ale w relacji do pozostałych ...
- ... tak też podpowiadałaby OCA, choć to rozumowanie nie uwzględnia inflacji ani stabilisation bias \Rightarrow brak badań

Wstępne wnioski

- Może to nie elastyczność *per se* ale w relacji do pozostałych ...
- ... tak też podpowiadałaby OCA, choć to rozumowanie nie uwzględnia inflacji ani stabilisation bias \Rightarrow brak badań
- Choć literatura tradycyjnie koncentruje się na bezrobociu, bardziej adekwatną optyką wydaje się aktywność zawodowa \Rightarrow brak badań

Wstępne wnioski

- Może to nie elastyczność *per se* ale w relacji do pozostałych ...
- ... tak też podpowiadałaby OCA, choć to rozumowanie nie uwzględnia inflacji ani stabilisation bias \Rightarrow brak badań
- Choć literatura tradycyjnie koncentruje się na bezrobociu, bardziej adekwatną optyką wydaje się aktywność zawodowa \Rightarrow brak badań
- Ścieżki wejścia i po wejściu bardzo różne dla poszczególnych krajów ...

Wstępne wnioski

- Może to nie elastyczność *per se* ale w relacji do pozostałych ...
- ... tak też podpowiadałaby OCA, choć to rozumowanie nie uwzględnia inflacji ani stabilisation bias \Rightarrow brak badań
- Choć literatura tradycyjnie koncentruje się na bezrobociu, bardziej adekwatną optyką wydaje się aktywność zawodowa \Rightarrow brak badań
- Ścieżki wejścia i po wejściu bardzo różne dla poszczególnych krajów ...
- ... wyniki niestety też...

Wstępne wnioski

- Może to nie elastyczność *per se* ale w relacji do pozostałych ...
- ... tak też podpowiadałaby OCA, choć to rozumowanie nie uwzględnia inflation ani stabilisation bias ⇒ brak badań
- Choć literatura tradycyjnie koncentruje się na bezrobociu, bardziej adekwatną optyką wydaje się aktywność zawodowa ⇒ brak badań
- Ścieżki wejścia i po wejściu bardzo różne dla poszczególnych krajów ...
- ... wyniki niestety też...
- Nie ma jasnych wniosków wskazujących np na to, że mniej zreformowani ponieśli wyższe/niższe koszty dostosowań w momencie utraty niezależności monetarnej ⇒ brak badań

Wstępne wnioski

- Może to nie elastyczność *per se* ale w relacji do pozostałych ...
- ... tak też podpowiadałaby OCA, choć to rozumowanie nie uwzględnia inflation ani stabilisation bias ⇒ brak badań
- Choć literatura tradycyjnie koncentruje się na bezrobociu, bardziej adekwatną optyką wydaje się aktywność zawodowa ⇒ brak badań
- Ścieżki wejścia i po wejściu bardzo różne dla poszczególnych krajów ...
- ... wyniki niestety też...
- Nie ma jasnych wniosków wskazujących np na to, że mniej zreformowani ponieśli wyższe/niższe koszty dostosowań w momencie utraty niezależności monetarnej ⇒ brak badań
- Nie ma żadnego dowodu na to, by członkowie EMU reformowali się bardziej niż kraje pozostające poza

Wstępne wnioski

- Może to nie elastyczność *per se* ale w relacji do pozostałych ...
- ... tak też podpowiadałaby OCA, choć to rozumowanie nie uwzględnia inflation ani stabilisation bias ⇒ brak badań
- Choć literatura tradycyjnie koncentruje się na bezrobociu, bardziej adekwatną optyką wydaje się aktywność zawodowa ⇒ brak badań
- Ścieżki wejścia i po wejściu bardzo różne dla poszczególnych krajów ...
- ... wyniki niestety też...
- Nie ma jasnych wniosków wskazujących np na to, że mniej zreformowani ponieśli wyższe/niższe koszty dostosowań w momencie utraty niezależności monetarnej ⇒ brak badań
- Nie ma żadnego dowodu na to, by członkowie EMU reformowali się bardziej niż kraje pozostające poza
- Motorem skoordynowanych zmian na rynku pracy jest EC a nie ECB...

Wstępne wnioski

- Może to nie elastyczność *per se* ale w relacji do pozostałych ...
- ... tak też podpowiadałaby OCA, choć to rozumowanie nie uwzględnia inflation ani stabilisation bias ⇒ brak badań
- Choć literatura tradycyjnie koncentruje się na bezrobociu, bardziej adekwatną optyką wydaje się aktywność zawodowa ⇒ brak badań
- Ścieżki wejścia i po wejściu bardzo różne dla poszczególnych krajów ...
- ... wyniki niestety też...
- Nie ma jasnych wniosków wskazujących np na to, że mniej zreformowani ponieśli wyższe/niższe koszty dostosowań w momencie utraty niezależności monetarnej ⇒ brak badań
- Nie ma żadnego dowodu na to, by członkowie EMU reformowali się bardziej niż kraje pozostające poza
- Motorem skoordynowanych zmian na rynku pracy jest EC a nie ECB...
- ... i to wydaje się być szczególnie ważne z punktu widzenia ekonomii politycznej reform

Dziękuję za uwagę...

... i bardzo proszę o komentarze

jtyrowicz@wne.uw.edu.pl

joanna.tyrowicz@mail.nbp.pl

- Wyniki pojedynczego projektu badawczego nie determinują wyników całego Raportu na temat pełnego uczestnictwa Rzeczypospolitej Polskiej w trzecim etapie Unii Gospodarczej i Walutowej. Projekty badawcze mają charakter dokumentów wspierających.
- Przedstawione w Raporcie wyniki bada stanowią podsumowanie kilkudziesięciu projektów, realizowanych zarówno przez pracowników NBP, jak też ekspertów zewnętrznych, oraz dotychczasowej literatury.